

UDK: 347.779.3

Bibliid 1451-3188, 10 (2011)

Год X, бр. 37–38, стр. 215–224

Изворни научни рад

Мр Сања ЈЕЛИСАВАЦ ТРОШИЋ
Др Мина ЗИРОЈЕВИЋ ФАТИЋ¹

САРАДЊА У ОБЛАСТИ СТВАРАЊА ЈЕДИНСТВЕНЕ ПАТЕНТНЕ ЗАШТИТЕ

ABSTRACT

Particularly in terms of translation requirements, the current European Patent system is very expensive and complex. The European Commission proposes unitary patent protection to boost research and innovation. The Council decision authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection is intended to promote scientific and technological advance of the European Union. As a part of the measures to establish the internal market this Council's decision is made for the purpose of the creation of uniform patent protection. Patent protection throughout the Union is intended to be uniform and to introduce the establishment of centralised Union-wide authorisation, coordination and supervision arrangements.

Key words: Internal market, patent protection, enhanced cooperation, scientific and technological advance.

1) СВРХА

Комисија Европске уније предложила је јединствену патентну заштиту ради промоције истраживања и иновација и оквиру држава чланица. Одлука Савета Европске уније којом се одобрава побољшана сарадња (*enhanced cooperation*) у области стварања јединствене патентне

¹ Институт за међународну политику и привреду, Београд. Рад представља део научног и истраживачког ангажовања истраживача на пројекту: „Србија у савременим међународним односима: Стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни, економски, правни и безбедносни аспекти“, које финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије, пројекат бр. ОИ179029, а реализује се у Институту за међународну политику и привреду у периоду од 2011-2014.

заштите је донета у складу са чланом 3. Уговора о Европској унији, који наводи да ће Унија установити унутрашње тржиште, да ће радити за одрживи развој Европе засноване на уравнотеженом економском расту и да ће подстицати научни и технолошки напредак. Постизању овог циља доприноси стварање законских услова који омогућавају предузећима да прилагоде своје активности у производњи и дистрибуцији производа преко националних граница као и пружање предузећима више избора и могућности у пословању. Јединствени патент (*unitary patent*) који обезбеђује јединствен утицај широм Европске уније (ЕУ) требало би да функционише у оквиру правних инструмената које предузећа већ имају на располагању. На основу члана 118 Уговора о функционисању Европске уније и у контексту успостављања и функционисања унутрашњег тржишта, мере треба да обухвате стварање јединствене патентне заштите широм ЕУ и успостављање централизоване ауторизације широм Европске уније, координације и надзора аранжмана. Европа већ деценијама покушава да успостави систем према коме би се једним патентом штитио проналазак у свим земљама чланицама, чиме би се за око 80 одсто смањили трошкови заштите проналазака. Према садашњим прописима потребно је да се у свакој земљи ЕУ поднесе одвојен захтев за патент, што налаже велике и често непремостиве трошкове посебно за мала предузећа.

II) МЕРЕ ЕУ

Одлука Савета којом се одобрава побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите, бр. 2011/167/ЕУ, од 10. марта 2011 се може наћи у Службеном гласнику Европске уније (Council Decision of 10 March 2011 authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection). Предлог Комисије Европске уније за доношење Одлуке Савета којом се одобрава побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите се може наћи у документима Европске уније које је издала Комисија ЕУ (Proposal for a Council Decision authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection).

III) САДРЖАЈ

Европски завод за патенте је тело међувладине Европске патентне организације састоји се од 38 земаља (27 земаља ЕУ и 11 других европских земаља) и он испитује патенте и одговорно је за издавање

европског патента уколико су испуњени релевантни услови.² Али да би признати патент био ефикасан у држави чланици, проналазач мора да захтева да он буде потврђен на националном нивоу у свакој појединачној земљи у којој се тражи патентна заштита. Овај процес укључује значајне додатне трошкове превода и друге административне трошкове. Да би европски патент био потврђен у само 13 држава чланица то може да кошта и до € 18 000, од чега скоро € 10 000 потиче од превода и такси. То је створило ситуацију у којој је цена Европске патентне заштите десет пута већа од цене заштите патента у САД, који у просеку кошта € 1 850. Због трошкова који су укључени, већина проналазача само патентира свој проналазак у веома ограниченом броју држава чланица. Према Уговора о Европској унији механизам побољшане сарадње омогућава 9 или више земаља да се крећу напред у одређеној области ако не постоји договор који се може постићи од стране Европске уније као целине у разумном року. Остале државе чланице се могу придружити касније у било којој фази.³ Комисија Европске уније је још 5. јула 2000. године усвојила предлог за доношење Уредбе Савета о комунитарном патенту у циљу стварања јединственог патента.⁴ Јединствени европски патент треба да пружи јединствену заштиту широм Европске уније. Комисија Европске уније је, 30. јуна 2010, усвојила предлог за доношење Уредбе Савета о преводу решења за европски патент (у даљем тексту „предложена Уредба о преводу решења“) којим се предвиђа превођење решења која важе за европски патент.

На састанку Савета ЕУ, 10. новембра 2010, забележено је да није било консензуса да се настави са предложеним Правилником о преводу решења (*arrangements*). Месец дана касније, 10. децембра 2010, утврђено је да постоје непремостиве тешкоће, због којих је у догледној будућности немогуће донети јединствену одлуку. Пошто је договор о предложеном Правилнику о преводу решења неопходан за коначни договор о јединственој патентној заштити у Европској унији, констатовано је да циљ стварања јединствене патентне заштите за ЕУ не може бити остварен у разумном року применом одговарајућих одредби Уговора о Европској

² The European Patent Office, Интернет: <http://www.epo.org/>.

³ Unitary Patent Protection, Интернет, <http://www.ipo.gov.uk/news/newsletters/ipinsight/ipinsight-201101/ipinsight-201101-3.htm>, 18/07/2011.

⁴ Community patent – као патент Европске заједнице или комунитарни патент. Unitary patent – као унитарни патент или јединствени патент.

унији и Уговора о функционисању Европске уније.⁵ У таквим околностима, 12 држава чланица, и то: Данска, Немачка, Естонија, Француска, Литванија, Луксембург, Холандија, Пољска, Словенија, Финска, Шведска и Велика Британија, упутиле су више писмених захтева Комисији ЕУ и то: 7, 8 и 13. децембра 2010. године. У писмима се указује на то да ове државе желе да успоставе побољшану сарадњу између себе у области стварања јединствене патентне заштите на основу постојећег предлога. Ове земље су такође дале подршку Комисији ЕУ током преговора чији је циљ био подношење предлога Савету ЕУ за доношење поменуте Одлуке. Поднети захтеви су формално потврђени на састанку Савета 10. децембра 2010. године. У међувремену, још 13 држава чланица, и то: Белгија, Бугарска, Чешка, Ирска, Грчка, Кипар, Летонија, Мађарска, Малта, Аустрија, Португалија, Румунија и Словачка су упутиле писма Комисији у којима указују на то да желе да учествују у предвиђеној побољшаној сарадњи. Укупно 25 држава чланица ЕУ је тражило побољшану сарадњу у области патентне заштите. Побољшана сарадња треба да обезбеди неопходан законски оквир за стварање јединствене патентне заштите међу државама чланицама. Осим тога побољшана сарадња треба да обезбеди могућност за учеснике на тржишту широм Европске уније да унапреде своју конкурентност тиме што ће имати избор тражења јединствене патентне заштите у свим државама чланицама. Ова сарадња треба да допринесе научном и технолошком напретку целокупне Европске уније. Побољшана сарадња треба да има за циљ стварање јединственог патента, пружајући јединствену заштиту широм територија држава чланица Европске уније. Ова јединствена заштита би била гарантована од стране Европског патентног завода према свим државама чланицама. Као неопходан део јединственог патента су споразуми о преводима који морају бити применљиви у пракси. Преводи морају испуњавати услов да су једноставни за употребу и да не повећавају трошкове патентне заштите. Преводи треба да одговарају онима предвиђеним у предлогу за одредбу Савета о преводу за патент Европске уније, представљеном од стране Комисије 30. јуна 2010, у комбинацији са елементима компромиса које је предложило Председништво у новембру 2010. године, а које су добили широку подршку у Савету ЕУ.⁶ Предлози који су изнесени подразумевају да би се задржала

⁵ “Council Decision of 10 March 2011 authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection“, *Official Journal of the European Union*, L 76, Volume 54, 22 March 2011, p. 53.

⁶ *Ibid*, p. 54.

могућност подношења пријаве патента на било ком језику Европске уније у Европском патентном заводу. Такође ови изнети предлози подразумевају да ће се обезбедити надокнада трошкова везаних за превођење докумената поднетих на језицима који нису службени језик Европског патентног завода. Патент који има јединствени ефекат би требало да буде одобрен само на једном од званичних језика Европског патентног завода како је предвиђено у Конвенцији о издавању европских патената (Европска конвенција за патенте).⁷ Никакви накнадни преводи не би били потребни, осим у случају прелазних одредби које захтевају додатне преводе на привременој основи, без правног дејства и искључиво за информативне сврхе. У сваком случају, прелазне одредбе ће се укинути када буду доступни техничко технолошки услови за високо квалитетне преводе. Обавезан превод облигације треба да падне на терет власника патента само у случају спора. Одлука Савета којом се одобрава побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите од 10 марта 2011 донета је:

- имајући у виду Уговор о функционисању Европске уније, а посебно члан 329 (1),
- имајући у виду захтеве од стране Краљевине Белгије, Републике Бугарске, Чешке Републике, Краљевине Данске, Савезне Републике Немачке, Републике Естоније, Ирске, Републике Грчке, Републике Француске, Републике Кипар, Републике Летоније, Републике Литваније, Великог Војводства Луксембурга, Републике Мађарске, Малте, Краљевине Холандије, Републике Аустрије, Републике Пољске, Републике Португал, Румуније, Републике Словеније, Словачке, Републике Финске, Краљевине Шведске и Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске,
- имајући у виду предлог Европске комисије,
- имајући у виду сагласност Европског парламента.

Поменуте државе овом Одлуком Савета су ауторизоване да успоставе појачану кооперацију између себе у области стварања јединствене патентне заштите применом релевантних одредби уговора (Уговора о Европској унији и Уговора о функционисању Европске уније). Услови који су предвиђени у члану 20. Уговора о Европској унији и у члановима 326. и 329. Уговора о функционисању Европске уније су овом Одлуком Савета испуњени. Подручје у оквиру кога ће се побољшана сарадња применити,

⁷ На енглеском: "Convention on the Grant of European Patents" (European Patent Convention).

успостављање мера за стварање јединственог патента пружајући заштиту широм Европске уније и успостављање централизоване ауторизације, координације и надзора одредби, је идентификовано у члану 118. Уговора о функционисању Европске уније као једна од области које покривају Уговори ЕУ. На састанцима Савета 10. новембра 2010. године и 10. децембра 2010. године утврђено је да се циљ успостављања јединствене патентне заштите у Европској унији не може остварити у разумном року од стране ЕУ као целине. На тај начин је испунила услов у члану 20 (2) Уговора о Европској унији да ће побољшана сарадња бити усвојена само као последње средство.⁸ Побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите има за циљ подстицање научног и технолошког напретка и бољег функционисања унутрашњег тржишта. Стварање јединствене патентне заштите за групу држава чланица ће унапредити ниво патентне заштите обезбеђујући могућност добијања једнообразне заштите патента широм територије држава чланица ЕУ. Самим учешћем држава чланица у пројекту јединственог патента елиминишу се трошкови и смањује комплексност добијања патентне заштите. Према томе, овај пројекат унапређује циљеве ЕУ, штити интересе свих држава чланица и појачава процес интеграције у складу са чланом 20. (1) Уговора о Европској унији. Стварање јединствене патентне заштите није укључено у списак подручја у искључивој надлежности Европске уније која су наведена у члану 3. (1) Уговора о функционисању Европске уније. Правни основ за стварање европске интелектуалне својине је члан 118. Уговора о функционисању Европске уније, који спада у поглавље 3. (Усклађивање закона) од наслова VII (Заједничка правила о конкуренцији, пореском систему и апроксимацији закона), и чини посебни осврт на оснивање и функционисање унутрашњег тржишта, што је једна од заједничке надлежности Европске уније у складу са чланом 4. Уговора о функционисању Европске уније. Стварање јединствене патентне заштите, са важећим преводима одредби, прама томе спада у оквир не-искључиве надлежности Европске уније. Побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите је у складу са Уговорима и са законима уније, и не умањује унутрашње тржиште нити економску, социјалну или територијалну кохезију. Јединствена патентна заштита не представља препреку, нити дискриминацију у трговини између држава чланица и не

⁸ “Council Decision of 10 March 2011 authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection“, *Official Journal of the European Union*, L 76, Volume 54, 22 March 2011, p. 54.

ремети конкуренцију међу њима. Побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите поштује надлежности, права и обавезе држава чланица које не учествују у овом пројекту. Могућност добијања јединствене патентне заштите на територији земље чланице не утиче на доступност или услове патентне заштите на територији државе чланице која не учествује у овој иницијативи. Осим тога, предузећа из земаља које нису учеснице треба да имају могућност да добију јединствену заштиту патента на територији држава чланица које учествују под истим условима као и предузећа држава чланица које учествују у пројекту. Постојећа правила која су на снази код земаља чланица које не учествују у пројекту јединственог патента и правила утврђивања услова за добијање патентне заштите на њиховој територији овом Одлуком Савета остају нетакнута. Конкретно, побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите била би у складу са Законом о патентима Европске уније, јер побољшана сарадња ће поштовати већ постојећи *acquis communautaire*.

У складу са свим условима за учешће утврђеним овом Одлуком Савета, побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите је отворена за пријем у свако доба за све државе чланице спремне да поштују већ усвојена акта у том оквиру у складу са чланом 328. Уговора о функционисању Европске уније. Одлуку Савета којом се одобрава побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите усвојиле су следеће државе чланице: Краљевина Белгија, Република Бугарска, Чешка Република, Краљевина Данске, Савезна Република Немачка, Република Естонија, Ирска, Република Грчка, Република Француска, Република Кипар, Република Летонија, Република Литванија, Велико Војводство Луксембург, Република Мађарска, Малта, Краљевина Холандија, Република Аустрија, Република Пољска, Република Португал, Румунија, Република Словенија, Словачка Република, Република Финска, Краљевина Шведска и Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске. Наведене државе су овим овлашћене да успоставе побољшану сарадњу између себе у области стварања јединствене патентне заштите применом релевантних одредби уговора. Јединствена европска патентна заштита указује на планове који могу превазићи јаз између Европске уније и њених конкурената, а тичу се заштите интелектуалне својине, приступа финансијама и бољег односа између науке и пословања предузећа. Комисија Европске уније је обратила пажњу на све ове елементе, од креирања јединственог европског патента, преко веће улоге малих и средњих предузећа, важности унутрашњег тржишта, до унапређења образовања. Комисија је закључила да се иновациони јаз између ЕУ и њених главних

конкурената, САД и Јапана, смањило од покретања Лисабонске стратегије. Међутим Комисија је истовремено констатовала да још увек има доста места за побољшање. Циљ Лисабонске стратегије је био да Европу учини најконкурентнијом привредом у свету, иако многи верују да је то немогуће. Комисија тврди да су трошкови регистрација европских производа опали, али да је кључ успеха заштита интелектуалне својине. ЕУ себи не може приуштити прескуп и фрагментиран систем патената. Иновације у услугама и употреба иновационих технологија се морају убрзати. Промовисање иновација остаје главни приоритет на свим нивоима унутар ЕУ.

Европска Комисија се нада да ће се Шпанија и Италија, које још нису потписнице Одлуке Савета о стварању унитарне заштите, придружити појачаној сарадњи. Трошкови европског патента са јединственим дејством у 25 држава чланица ће бити 680 евра, након прелазног периода током којег би трошкови требали бити испод 2500 евра. Комисија предлаже да:

- Носиоци европског патента могу се пријавити за јединствену патентну заштиту на територији 25 земаља чланица у Европском патентном заводу. Патент ће осигурати исти ниво заштите за све проналаске у свих 25 земаља.
- Патентне пријаве могу се поднети на било ком језику, међутим ослањајући се на своје радене процедуре Европски патентни завод ће наставити да прегледа и одобрава пријаве на енглеском, француском или немачком језику који су уједно и званични језици ЕПО. За подносиоце пријава који бораве у Европској унији, а који поднесу своје патентне пријаве на језику различитом од поменутих три, трошкови превода на један од званичних језика ЕПО ће бити надокнађени. На крају, након што је патент одобрен, захтеви по основу тог патента који дефинишу опсег његове заштите треба да се преведу и на друга два званична језика ЕПО.
- У току прелазног периода који ће трајати максимум 12 година, европски патенти са јединственим ефектом одобрени на француском или немачком ће се морати превести на енглески језик. Патенти који су регистровани на енглеском језику треба да се преведу на друге службене језике Европске уније. Ови преводи ће бити неопходни све док високо квалитетни преводи помоћу компјутера не буду у широкој употреби, тако да ће патентне информације бити доступне свима.⁹

⁹ Commission proposes unitary patent protection to boost research and innovation, Brussels, 13 April 2011, IP/11/470, Интернет: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/470>

Пројекат успостављања јединственог патента је већ годинама у застоју управо због проблема превода. Пошто није било могуће постићи договор са свих 27 земаља чланица ЕУ, 25 земаља ЕУ одлучиле су да иду напред без Шпаније и Италије. Према најновијем компромису захтеви за издавање европског патента могу да буду поднети на било ком језику, уз интегрални превод на француском, енглеском или немачком, и резимеом на друга два од ова три језика која немају интегрални превод. На крају су се земље (25) сложиле да успоставе јединствени европски патент за иновације. Шпанија и Италија су једине две земље ЕУ које нису учествовале у овој иницијативи и оспоравају је пред европским правосудјем. Договор су постигли министри задужени за конкуренцију на специјалном састанку у Луксембургу, али тај договор још треба да усвоји Европски парламент. Европска комисија предвиђа да ће се коначни политички споразум о реформи патената постићи до краја 2011. године, под председавањем Мађарске.

IV) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Одлука Савета којом се одобрава побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите (бр. 2011/167/ЕУ) ступила је на снагу на дан усвајања у Бриселу 10. марта 2011. године.

V) ИЗВОРИ

- “Council Decision of 10 March 2011 authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection“, *Official Journal of the European Union*, L 76, Volume 54, 22 March 2011, pp. 53-5.
- European Commission, “Proposal for a Council Decision authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection“, Brussels, 14.12.2010, COM(2010) 790 final, 2010/0384 (NLE).

VI) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Србија је 1. октобра 2010. године постала пуноправни члан Европске патентне организације. Приступање овој организацији доноси извесне новине у вези са подношењем међународних пријава патената. Поступак подношења пријава за заштиту проналазака у земљама чланицама је знатно олакшан, односно, довољно је да се поднесе једна пријава Заводу за интелектуалну својину Републике Србије или Европском заводу за патенте, на основу које ће Европски завод за патентне да спроведе

јединствени поступак за признање патента. Примена Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима између Европске заједнице и Републике Србије захтева потпуну хармонизацију Закона о патентима са директивама и уредбама Европске уније које се односе на патенте. Предлог Закона о патентима, који треба да замени тренутно важећи Закон о патентима („Сл. гласник СЦГ”, бр. 32/2004, 35/2004 и „Сл. гласник РС”, бр. 115/2006, ступио на снагу 10.07.2004. године) је крајем 2010. године прошао јавну расправу. Тренутно се чека мишљење надлежних министарстава и очекује се да у току лета уђе у скупштинску процедуру. У земљама у транзицији, као што је Србија, право интелектуалне својине има једну додатну карактеристичну функцију која је, са становишта текуће економске политике, понекад чак у првом плану. Реч је о функцији привлачења страних директних инвестиција. Ефикасна правна заштита, а нарочито ефикасно спровођење права интелектуалне својине несумњиво охрабрује иностране фирме да у земљу донесу производњу и услуге засноване на новим технологијама, реномираним робним и услужним маркама, као и тзв. креативну индустрију. У Србији постоји јака потреба за подизањем свести о значају заштите интелектуалне својине, али и креирању адекватних услова како би процедуре заштите биле једноставне, приступачне и прилагођене капацитетима постојећих и будућих иновативних субјеката.